

Burgemeester en wethouders van de gemeente Stichtse Vecht:

Overwegende dat het wenselijk is om een besluit te nemen ten aanzien van het vaarwegbeheer in ruime zin van het woord van de Danne/Kerkvaart te Breukelen;

Gelet op artikel 8 van de Scheepvaartverkeerswet, artikel 13 van het Besluit administratieve bepalingen scheepvaartverkeer;

Besluiten:

- 1 Afwaarderen status vaarweg door:
 - a. De 4 in het voorstel genoemde bruggen blijvend niet bedienen en niet bedienbaar maken.
 - b. Vervolgens de provincie verzoeken om de status van de vaarweg aan te laten sluiten op de situatie zonder bedienbare bruggen.
- 2 De historische beleving van de Danne/Kerkvaart bewaren en borgen.

Aldus vastgesteld

Burgemeester en wethouders van Stichtse Vecht,

gemeentesecretaris

burgemeester

Toelichting bw-besluit Danne/Kerkvaart

Deze toelichting op het bw-besluit geeft nadere informatie over de overwegingen die geleid hebben tot dit besluit en het geeft ook verdere handen en voeten over wat onder conserverend beleid wordt verstaan. Dit besluit is aanvullend op wat er reeds in de diverse ruimtelijke plannen van de gemeente is vastgelegd ten aanzien van dit gebied.

Doel

Het belangrijkste doel is de Danne/Kerkvaart met alle karakteristieke elementen zoals het vaarwater, de monumenten (kunstwerken zoals bruggen en sluizen en overige bouwwerken) in stand te houden in hun oorspronkelijke samenhang en te voorkomen dat er onomkeerbare besluiten worden genomen.

Welke aspecten spelen een rol?

Hierbij kan aan het worden gedacht:

- a) Het historische belang van de Danne/Kerkvaart voor Breukelen.
- b) Het belang van de Danne/Kerkvaart als ruimtelijk element van het centrum van Breukelen.
- c) Het belang als verbindende en betekenis gevende factor voor de monumentale elementen van de Danne/Kerkvaart.
- d) Het bestaande en toekomstige recreatieve gebruik van het water.

Ad a) Het historische belang van de Danne/Kerkvaart voor Breukelen¹

De eerste inwoners van de Vechtstreek vestigden zich meer dan 9000 jaar geleden. Over de bewoning voor de tijd dat de Romeinen van de Vecht gebruik maakten, is weinig bekend. Vondsten van visgerei en aardewerkscherven duiden erop dat in de Vecht werd gevisd en dat van de aanwezige klei potten werden gebakken. Deze vondsten komen uit circa 500 voor Christus. In de achtste eeuw werd het gebied door de missionarissen Bonifacius (754 bij Dokkum vermoord) en Liudger gekerstend. Van Bonifacius is bekend dat hij een tijd in Breukelen heeft verbleven en daar een kerk heeft gesticht.

De Vecht was tot ver in de middeleeuwen een onbedijkte slingerende rivier, met tal van splitsingen en nevengeulen. Op de plek waar de huidige Danne uitkomt op de Vecht vormde zich een nevengeul. Lange tijd was deze geul breder en dieper (dus beter bevaarbaar dan de huidige hoofdstroom van Breukelen rechtstreeks naar Loenen). De nevengeul vormde later het zuidelijke deel van de rivier de Aa. De kleiafzettingen op de oevers van de Danne/Kerkvaart wijzen op het natuurlijk ontstaan van deze rivierbedding. Het gebied tussen de twee beddingen van de Vecht wordt de Breukelerwaard genoemd. Uiteraard was de splitsing van de Vecht een strategisch belangrijk punt, met als rugdekking de moerassen van het riviereiland de Breukelerwaard.

Reeds voor het jaar 1000 kwamen er veenontginningen op gang ten noorden van Utrecht. Er werd hoe langer hoe meer voedsel geleverd aan de stad Utrecht. De kerk van Breukelen speelde hier een belangrijke rol bij. De grond tussen de rivier en kerk kwam in bezit van de kerk. De oude rivierarm heette vanaf die tijd Danne/Kerkvaart (de scheiding was de voormalige sluis ter hoogte van de huidige Straatweg zie afbeelding 1).

¹ **Twee duizend jaar op en aan de Vecht**, Arie A. Manten in Tijdschrift Tussen Vecht en Eem 17^e jaargang nr. 4, december 1999.

Kaartje1 De Vecht rond het jaar 1000 Bron De Tastbare tijd blz 173

Het werd verplicht gesteld dat de door de Kerkvaart aangevoerde goederen vanuit de westelijke ontginningen in Breukelen werden verhandeld. Ook had de kerk het recht een belasting (cijns) te heffen. Reeds eeuwenlang ligt het bezit van de Kerkvaart bij de kerk. In 1888 ging de Danne over van de kerk naar de gemeente Breukelen-Nijenrode. Tot ver in de 19^e eeuw bleef de Danne/Kerkvaart een belangrijke vaarverbinding voor marktkooplieden. Er werd regelmatig geklaagd door de marktkooplieden dat hun schuiten vastliepen doordat het water te ondiep was. Dit kwam niet alleen door natuurlijke aanslibbing In artikel 5 van de Schouwbrief van 1773 werd een ieder gewaarschuwd en streng verboden "*eenige Asch, Steenpuyn, Vulnis, of ander Ontuyg in den Danne te werpen ofte goijen*"²

Afbeelding 1 sluis in de Kerkgracht bij de Straatwegbrug circa 1910 bron zie voetnoot 2.

² *De Danne als stortplaats*, H.J. van Es, Tijdschrift historische kring Breukelen, jrg. 15 nr 1. 2000

Ad B) Het belang van de Danne/Kerkvaart als ruimtelijk element

In de Structuurvisie Centrum Breukelen(2010) werd veel aandacht besteed aan de historische Oost-west verbinding (ook met het station) langs de Kerkvaart. De Kerkvaart was zowel over land als water een belangrijke toegangsweg van uit het westen voor Breukelen. Deze functie bleef bestaan tot 1954 toen de draaibrug werd vervangen door de grote verkeersbrug Breukelen.

In de Stedenbouwkundige visie "Rondom de Kerkvaart"(2009) wordt over dit gebied gezegd: *Het is een gebied waarin welhaast elk tijdvak zijn sporen heeft nagelaten en daardoor een zekere veelzijdigheid heeft. De Kerkvaart heeft een bijzondere en waardevolle uitstraling dankzij de diverse monumenten, de karaktervolle bebouwing en het vele groen langs deze oude route. Bovendien herbergt het gebied bijzondere plekken als de oude begraafplaats en de omgeving van de kerk.*

Sluiswachtershuis

Woonhuis Marijkestraat

Kerkvaart

Ophaalbrug

In de visie worden ook diverse bedreigingen besproken:

- De lage architectonische kwaliteit van met name een deel van de naoorlogse bebouwing (grote doosvormige appartementsgebouwen en platte, niet structurerende bebouwing);
- De inbreuk door grootschalige bebouwing binnen de overwegend kleinschalige bebouwingsstructuur;
- Het ontbreken van duidelijke verbanden naar de aangrenzende waardevolle gebieden, met name naar het centrumgebied, maar ook naar de oevers van het Amsterdam-Rijnkanaal;
- Vele achterkantsituaties.

Achterkantsituatie

Grootschalige bebouwing

Ad c) Het belang als verbindende en betekenis gevende factor voor de monumentale elementen van de Danne/Kerkvaart.

Zoals ook in de inleiding is aangegeven is deze notitie aanvullend op wat reeds in de diverse ruimtelijke plannen is vastgelegd. De visie “Rondom de Kerkvaart” was vooral bedoeld om richting aan te geven aan de stedenbouwkundige inpassing van diverse nieuwbouwprojecten in het gebied. Het voorziet niet in een visie van de Kerkvaart op zichzelf.

De aanwezige monumenten ontleen een groot deel van hun betekenis aan het vaarwater Danne/Kerkvaart. Om deze reden verdient deze vaarweg ook bescherming door middel van gemeentelijk beleid. Het gaat dus om houden wat er is: Het vaarwater en de oevers als organisch geheel.

Kansen

- Bijzonder waardevolle uitstraling met mogelijkheden voor verbetering

Zoals ook in de eerder stedenbouwkundige visie is geconstateerd heeft de Kerkvaart een bijzonder waardevolle uitstraling dankzij de vele monumenten en het begeleidend groen. Het is zeker een kans om dit te behouden en zo mogelijk te verbeteren. Ook de verbinding naar het centrum en de oevers van het Amsterdam-Rijnkanaal bieden mogelijkheden die nog beter benut kunnen worden.

- Verbetering zichtbaarheid sluizencomplex bij de Straatwegbrug

Het voormalig sluizencomplex bij de Straatwegbrug is op dit moment nauwelijks zichtbaar. De sluisdeuren zijn verwijderd en ook alle bedieningselementen zijn verwijderd. Een voorbeeld hoe het niet zou moeten. Met beperkte middelen zou het sluizencomplex weer zichtbaar gemaakt kunnen worden.

Bedreigingen

- Aantasting van het vaarwater door onomkeerbare besluiten

Vele historische vaarwateren in centrumgebieden zijn in de vorige eeuw gedempt of op een andere manier ernstig aangepast. De Catharijnesingel in Utrecht is een van de vele voorbeelden. Vooral als het belang van het vaarwater voor de (recreatie)vaart afneemt, ligt moeilijk omkeerbare aantasting al snel op de loer. Uit deze situaties moet de gemeente lering trekken en wat betreft de Danne/Kerkvaart niet besluiten tot onomkeerbare maatregelen.

- Versmalling door vernieuwing beschoeiing

Jaren of eigenlijk eeuwen is door de bewoners (die daar verantwoordelijk voor waren) langs de Danne bij het vernieuwen van de beschoeiing steeds de nieuwe beschoeiingen voor de oude gezet. Op zich een logische werkwijze, maar dit had tot gevolg dat de Danne steeds verder werd versmald. Door deze versmalling werd de Danne steeds moeilijker bevaarbaar: de vaartuigen werden steeds breder en het kwam regelmatig voor dat er schepen vast bleven zitten.

- Achteruitgang onderhoud bruggen en sluizen

In de huidige situatie worden de huidige beweegbare bruggen al vele jaren niet meer bediend. Al snel kan dan de gedachte postvatten om deze bruggen dan maar door vaste te vervangen. Dit is slecht voor het geheel Danne/Kerkvaart. Het water onderscheidt zich dan niet meer van andere waterlopen in het centrum. Voor het sluizencomplex bij het Amsterdam-Rijnkanaal geldt sowieso dat het gehele complex (in monumententermen het ensemble) rijksmonument is en dus al op deze wijze bescherming geniet.

Ad d Het bestaande en toekomstige recreatieve gebruik van de Danne/Kerkvaart

- Geen belang meer als regionale vaarverbinding

Het vaarwater heeft reeds lang zijn belang voor de doorgaande (recreatie)vaart verloren. Ook al voordat de bruggen gestremd waren, was er sprake van weinig intensief vaarverkeer. De bediening van de bruggen moest 24 uur van de voren worden aangevraagd. Ook werden de vaartuigen steeds breder waardoor het regelmatig voorkwam de deze vast raakten in de Danne.

Voor de Provincie was dit reden om de Danne/Kerkvaart bij besluit van Provinciale Staten van 8 december 2014 af te voeren van de lijst B (vaarwateren van regionaal belang). Dit heeft ook tot gevolgen dat de Provincie geen specifieke voorschriften meer oplegt ten aanzien van bijvoorbeeld de doorvaarthoogte of bedieningstijden.

- Recreatief gebruik/zwemmen

De vaarverbinding wordt met name gebruikt voor aanwonenden van de Kerkvaart die kleine bootjes achter hun huis kunnen afmeren. Tevens wordt er gevaren met kleine rubberboten en supboards.

Ook wordt er wel gezwommen in de Kerkvaart. In Nederland wordt zwemmen in kanalen en rivieren ontraden. De Provincie wijst zwemlocaties aan en van deze locatie wordt regelmatig de zwemkwaliteit gecontroleerd. Op andere locaties kan de veiligheid voor de zwemmer niet worden gegarandeerd. Dit geldt ook voor de Kerkvaart. De Kerkvaart is diep genoeg om te voldoen aan de eisen voor het beoogde gebruik. De bodem is van dusdanige kwaliteit dat de baggerspecie die vrijkomt bij het uitbaggeren naar een specifiek daarvoor ingericht depot zou moeten. Zwemmen in de Kerkvaart moet daarom worden ontraden.

- Doorvaart naar het Amsterdam-Rijnkanaal

De Kerkvaart mondt uit in het Amsterdam-Rijnkanaal. Rijkswaterstaat (de vaarwegbeheerder) is zeer terughoudend met het faciliteren van recreatievaart op dit kanaal en wil ook het aantal oversteekplaatsen voor de recreatievaart zo beperkt mogelijk houden (Driemond, Nieuwersluis en Utrecht).

Conclusie ten aanzien van toekomstige recreatieve gebruik Danne/Kerkvaart

Omdat de Danne/Kerkvaart niet meer van belang is voor de (doorgaande) recreatievaart en omdat het vaarwater dusdanige versmald is dat dit ook niet meer tegen redelijke kosten te realiseren is, is geen noodzaak meer de bruggen te blijven bedienen. Het afzien van bediening van de bruggen dient te worden vastgelegd in een formeel besluit.

Ook gezien de veiligheid van de kleine recreatievaart op het Amsterdam-Rijnkanaal is dit passend besluit. Er bestaan geen bezwaren tegen het huidige recreatieve gebruik: het zwemmen wordt echter ontraden.

Regelgeving/beleidsstukken

- **Stedenbouwkundige visie “Rondom de Kerkvaart” Gemeente Breukelen 2009**
- **Structuurvisie centrum | Breukelen Gemeente Breukelen 2010**
- **Bestemmingsplan Breukelen woongebied Gemeente Stichtse Vecht 2013**